

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. V.**, bývajúceho v B., proti žalovanému **S.**, so sídlom v B., o **priznanie reštitučnej náhrady**, vedenej na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 9 C 71/2007, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 26. mája 2009 sp. zn. 11 Co 73/2008, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 26. mája 2009 sp. zn. 11 Co 73/2008 a rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou z 30. júna 2008 č. k. 9 C 71/2007-76 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súde Vranov nad Topľou na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Vranov nad Topľou rozsudkom z 30. júna 2008 č. k. 9 C 71/2007-76 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal reštitučnej náhrady v sume 100 000,-- Sk za vyvlastnenie nehnuteľností bez poskytnutia náhrady a rozhodol o trovách konania. Vychádzal zo zistenia, že žalobcovi bolo priznané právo na reštitučnú náhradu rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu vo Vranove nad Topľou z 3. augusta 2006 č. R-12-503/2006 ŠMV a že medzi účastníkmi bola sporná jej výška. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že reštitučnú náhradu v žalobcom požadovanej výške nie je možné priznať, lebo podľa stavu v čase odňatia vlastníctva k nehnuteľnosti, ktorý je pre určenie výšky náhrady rozhodujúci, išlo o poľnohospodársku pôdu a nie o zastavaný pozemok. Navyše, ak by náhrada mala patriť za zastavaný pozemok, žalovaný by nebol v konaní pasívne legitimovaný, lebo by išlo o reštitučný nárok podľa zákona č. 87/1991 Zb. a nie podľa zákona č. 229/1991 Zb. Pokiaľ žalobca uplatňoval nárok vo forme náhrady škody,

žaloba bola podaná predčasne. V takomto prípade je totiž predpokladom úspešnosti žaloby podanie písomnej výzvy s uvedením presnej špecifikácie formy náhrady a dodržanie 6 mesačnej lehoty, ktorá začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia pozemkového úradu. Splnenie týchto predpokladov však žalobca v konaní nepreukázal. Žalobu považoval preto za neopodstatnene podanú.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 26. mája 2009 sp. zn. 11 Co 73/2008 na odvolanie žalobcu rozsudok okresného súdu potvrdil a žalovanému náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Za základ svojho rozhodnutia vzal zistenie, z ktorého vychádzal aj súd prvého stupňa. Uviedol, že predmetom rozhodnutia Slovenského pozemkového úradu bol pozemok majúci povahu poľnohospodárskej pôdy a že údaje uvedené v tomto právoplatnom rozhodnutí týkajúce sa druhu pozemku, jeho výmery a určenia spoluvlastníckeho podielu, sú záväzné. Keďže žalobca sa domáhal priznania vyššej náhrady s odôvodnením, že ide o stavebný pozemok, dospel k záveru, že žalovaný nie je pasívne legitimovaný. Na reštitúciu stavebných pozemkov sa totiž zákon č. 503/2003 Z.z., upravujúci reštitúciu poľnohospodárskej pôdy a s tým súvisiace práva a povinnosti žalovaného, nevzťahuje. Považoval preto rozsudok okresného súdu za vecne správny.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu na podnet žalobcu generálny prokurátor Slovenskej republiky (dovolateľ) podal mimoriadne dovolanie. Uviedol, že konajúce súdy si neujasnili právny dôvod nároku uplatneného žalobou, ich rozhodnutia preto vychádzajú z nesprávneho právneho posúdenia veci. Vytýkal konajúcim súdom, že skúmali žalobu z pohľadu viacerých právnych dôvodov súčasne (raz ako náhradu škody, raz ako náhradu za odňatie stavebného pozemku a napokon ako reštitučnú náhradu podľa § 6 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z.), čo nie je možné. Žalobca je totiž povinný rozhodujúce skutočnosti v žalobe opísať tak, aby bolo možné právny dôvod pomenovať (právne posúdenie veci nemusí v žalobe uviesť). V opačnom prípade by išlo o vadu žaloby, odstránenie ktorej by si vyžadoval postup podľa § 43 ods. 1 O.s.p. V danom prípade sú však tvrdenia žalobcu v žalobe jednoznačné a určité a možno z nich s istotou vyhodnotiť, že žalobca uplatnil nárok na finančnú náhradu podľa § 6 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. Vyplýva to zo samotných tvrdení žalobcu, ako aj z výslovného označenia žaloby. Zo žaloby je zrejmé, čo považuje žalobca za právny základ svojho nároku, ako aj to, čo je medzi žalobcom a žalovaným sporné (sporná je iba výška nároku, teda spôsob ocenenia náhrady). Na tomto nič nemení ani skutočnosť, že žalobca v priebehu konania nárok neodborne označil slovami „náhrada škody“. Žalobcom označený žalovaný je preto v konaní pasívne legitimovaný. Okrem toho vytýkal súdu prvého stupňa, že

dospel k nesprávnemu záveru, že žalovanému povinnosť plniť ešte nevznikla, keď žalobca v lehote šesť mesiacov nezaslal žalovanému písomnú výzvu, a neuviedol, či žiada previesť do vlastníctva iné pozemky alebo požaduje finančnú náhradu a že žalobca tento právny názor nechal bez špecifikácie príslušného ustanovenia právneho predpisu. K spôsobu ocenenia náhrady uviedol, že pri určení jej rozsahu nebolo síce možné žalobcovi poskytnúť náhradu zodpovedajúcu hodnote stavebného pozemku (pre účely reštitúcie je rozhodujúci stav v čase odňatia pozemku), avšak znalcom určená cena je v nepomere s hodnotou, ktorú by bolo možné získať v prípade uspokojenia reštitučného nároku formou náhradného pozemku. Ustanovenie § 8a zákona č. 503/2003 Z. z., ktoré určuje postupovať pri poskytnutí finančnej náhrady oprávnenej osobe podľa ustanovenia cenového predpisu platného ku dňu nadobudnutia účinnosti zákona č. 229/1991 Zb., nie je v súlade s článkom 1 Ústavy Slovenskej republiky. Konajúce súdy mali preto konanie prerušiť a otázku o súlade citovaného ustanovenia s Ústavou Slovenskej republiky riešiť postupom podľa § 109 ods. 1 písm. b/ O.s.p.

Účastníci sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas osobou oprávnenou na tento opravný prostriedok (§ 243g O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

V posudzovanej veci odvolací súd založil svoje rozhodnutie o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného na právnom názore, podľa ktorého, ak sa žalobca domáhal priznania vyššej náhrady s odôvodnením, že ide o stavebný pozemok (nie o poľnohospodársku pôdu), nejde o reštitučnú náhradu podľa zákona č. 503/2003 Z.z., ktorý upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom. Slovenský pozemkový fond nie je preto v takomto prípade nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, o ktorú v konaní ide.

Dovolací súd sa stotožňuje s generálnym prokurátorom v tom, že v danej veci tento odvolacím súdom prijatý právny názor nie je správny.

Vo všeobecnosti vecnou legitímáciou treba rozumieť stav vyplývajúci z hmotného práva, podľa ktorého fyzická či právnická osoba je subjektom práva alebo povinnosti, ktoré sú predmetom konania. Pokiaľ ide o dvojstranné právne pomery, v ktorých účastníci konania stoja svojimi návrhmi proti sebe, môžeme hovoriť buď o vecnej legitímácii aktívnej (na strane

žalobcu), alebo o vecnej legitímácii pasívnej (na strane žalovaného). Nedostatok vecnej legitímácie znamená, že ten, kto tvrdí svoje hmotnoprávne oprávnenie, alebo o kom sa tvrdí, že je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, v skutočnosti toto oprávnenie nemá, alebo nie je nositeľom tvrdenej povinnosti, o ktorú v konaní ide. Či je tu nedostatok vecnej legitímácie, ukáže sa až v konaní samotnom. Správne posúdenie otázky vecnej legitímácie (aktívnej alebo pasívnej), okrem iného, predpokladá, že súdy si náležitým spôsobom ujasnia, čo je na základe obsahu žaloby predmetom konania a čo je právnym dôvodom nároku uplatneného žalobou.

Dovolací súd po preskúmaní veci zhodne s názorom generálneho prokurátora dospel k záveru, že v posudzovanej veci si krajský súd (a ani okresný súd) náležitým spôsobom neujasnili právny dôvod nároku uplatneného žalobou, v dôsledku čoho nesprávne posúdili otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v konaní.

Generálny prokurátor správne uvádza, že žalobu nie je možné skúmať z pohľadu viacerých právnych dôvodov súčasne, ako to nesprávne urobil okresný súd. V danom prípade sú rozhodujúce skutočnosti v žalobe žalobcom opísané jednoznačne a určite, preto na to nebol ani žiaden dôvod. Možno z nich s istotou vyvodit', že žalobca uplatnil nárok na finančnú náhradu podľa § 6 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. Vyplýva to nielen z výslovného označenia žaloby, ale aj zo samotnej žaloby. Z jej obsahu je zrejmé, čo považuje žalobca za právny základ svojho nároku, ako aj to, čo ostalo medzi žalobcom a žalovaným sporné (sporná ostala výška nároku). Dovolací súd súhlasí s generálnym prokurátorom aj v tom, že v danom prípade na právny dôvod žaloby nemá žiaden vplyv spôsob, akým žalobca požadoval určit' rozsah reštitučnej náhrady, t.j. že navrhoval určit' výšku náhrady v hodnote zodpovedajúcej stavebnému pozemku a ani to, že na pojednávaní nárok nepresne označil ako nárok na „náhradu škody“.

Ak preto v posudzovanej veci odvolací súd z týchto skutočností usúdil, že žalobca sa nedomáha reštitučnej náhrady podľa zákona č. 503/2003 Z.z., ale podľa zákona č. 87/1991 Zb., ide o úsudok nesprávny. Výsledkom tohto nesprávneho úsudku bol nesprávny záver odvolacieho súdu o nedostatku vecnej pasívnej legitímácie žalobcom označeného žalovaného. Slovenský pozemkový fond, ktorý subjekt žalobca označil za žalovaného, je totiž nepochybne nositeľom hmotnoprávnej povinnosti v prípade, že predmetom konania je reštitučná náhrada uplatnená podľa zákona č. 503/2003 Z.z., lebo podľa § 6 ods. 5 veta druhá citovaného zákona finančnú náhradu za pôvodné pozemky, ku ktorým sa vlastníctvo nevracia a za ktoré nebol

poskytnutý náhradný pozemok, poskytne Slovenský pozemkový fond. Generálny prokurátor Slovenskej republiky preto dôvodne namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj súdu prvého stupňa, spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243e O.s.p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto zrušil rozsudok krajského súdu a tiež okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) s tým, že právny názor ním vyslovený je pre okresný súd záväzný.

Pokiaľ ide o dôvody, týkajúce sa správnosti rozsahu žalobcom uplatneného nároku, týmito sa dovolací súd nezaoberal, keďže odvolací súd z hľadiska rozsahu uplatnený nárok neposudzoval.

V novom rozhodnutí rozhodne súd o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 13. septembra 2011

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v. r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová